

ро дава знакъ на повелителя си: „Добий го!“, а следъ това облекчено възкличава: „Свърши се!“

И чака тя нови жертви и нови развлечения, нови залагания и нови надежди, да спечели изгубеното по-рано. . . .

Миризмата на прѣсна човѣшка кръвъ задавя стотицитѣ кадилници, стотици роби освежаватъ въздуха съ благоуханна вода и засипватъ кървавитѣ следи по арената, дето току-що се е извършило убийството. Докато тълпата се угощава и отпочива, други роби извличатъ мрътивитѣ тѣла. . . .

Когато на арената на цирка почнали да пушатъ християни, въ Римъ тълпата мѣрила предстоящитѣ зрѣлища съ количеството на приготвенитѣ по-рано гробове.

Веселие и жертви, наслаждение и гробове сж били нераздѣлни спътници въ римския циркъ.

Мрачниятъ призракъ на гроба не оскърбявалъ праздната тълпа. Презъ нощта въ опустѣлия циркъ още кипѣла работа; роби товарили на кола падналитѣ трупове и очиствали цирка за нови жертви, които готвѣло следващето радостно за Римъ утро. . . .

Римъ се уморилъ да брои жертвитѣ си. Преситенъ и като дивъ звѣръ, настървенъ отъ миризмата на кръвта, Римъ искалъ сѣ нови и нови жертви. Притѣпенитѣ нерви не се задоволявали вече само съ по нѣколко гладиатори. Римскитѣ императори въ продължение на три вѣка дали на народа „величествени представления“, въ които участвували диви звѣрове и тихи, беззащитни хора, наречени християни.

За тѣзи игри се харчели луди пари. За еднодневно представление Неронъ харчилъ близу 1½ милиона лева днешни пари.

Много пари били изразходвани и за издръжка на гладиаторитѣ.

Гладиаторътъ билъ робъ, когото за най-малки грѣшки биели съ камшици и горили съ нажежено желѣзо, и все пакъ особени лѣкари се грижели за добрия и редовния животъ на гладиаторитѣ. За тѣхъ били отворени и особени училища, въ които изучавали гладиаторското изкуство.

Въ обикновения животъ римската тълпа презирала гладиатора, ала на арената тя се възхищавала отъ него и му ржко-плескала.

На пазаря цената на гладиатора била десетъ пѣти по-голямъ отъ цената на обикновения робъ. За най-изкуснитѣ гладиатори плащали луди пари. Въ живота си гладиаторитѣ се отличавали отъ проститѣ роби: додето проститѣ роби живѣли оскѣдно, гладиаторитѣ имали всичко, като се почне отъ скъпи дрехи и се свърши съ парични награди. Тѣ нѣмали само едно: свобода и признание на човѣшкото имъ достойнство.

Гладиаторитѣ живѣли само за арената на цирка; и тамъ камшицитѣ и нажеженото желѣзо заставяли малодушнитѣ да встъпватъ въ смъртенъ бой съ своитѣ противници, сѣщо така гладиатори. Три години римскиятъ гладиаторъ излизалъ на арената, като излагалъ живота си на опасностъ, и ако презъ това